

## 2 - Mijn rechten tijdens het proces

### A. Waar wordt het proces gehouden?

Het proces vindt plaats op de plaats waar de officier van justitie de tenlastelegging indient; hierop zijn wettelijke regels van toepassing. Vaak wordt het proces gehouden voor de rechtbank in het rechtsgebied waar het misdrijf is gepleegd.

Of de zaak aanhangig wordt gemaakt bij de lokale rechtbank (*Amtsgericht*), de regionale rechtbank (*Landgericht*) of de hogere rechtbank (*Oberlandesgericht*), hangt ook af van factoren zoals de straf die voor het misdrijf kan worden opgelegd. Als een persoon wordt beschuldigd van een minder ernstig strafbaar feit (*Vergehen*) en de straf naar verwachting slechts een boete of een vrijheidsstraf van maximaal twee jaar zal zijn, zal de zaak voor de lokale rechtbank worden behandeld door een alleensprekende rechter. In het geval van ernstige strafbare feiten (*Verbrechen*) met een verwachte vrijheidsstraf van twee tot vier jaar zal een meervoudige kamer (*Schöffengericht*) van de lokale rechtbank, bestaande uit een beroepsrechter en twee onbezoldigde bijzitters, zich over de zaak uitspreken. Als de verwachte straf een vrijheidsstraf van meer dan vier jaar is, wordt de zaak beslecht door de regionale rechtbank, met een kamer bestaande uit twee of drie beroepsrechters en twee onbezoldigde bijzitters. In het geval van misdrijven tegen de staat is de hogere regionale rechtbank bevoegd om de zaak te behandelen, met een kamer bestaande uit drie of vijf beroepsrechters, afhankelijk van de complexiteit of het toepassingsgebied van de procedure.

### B. Kan de tenlastelegging nog worden aangepast? Zo ja, moet ik daarvan op de hoogte worden gebracht?

Onder bepaalde omstandigheden kan het door de rechtbank uitgesproken vonnis afwijken van de tenlastelegging. Een veroordeling op grond van andere strafwetgeving is alleen toegestaan als de rechtbank u er uitdrukkelijk van op de hoogte heeft gesteld dat de juridische beoordeling zal afwijken van de ten laste gelegde feiten en u in de gelegenheid heeft gesteld verweer te voeren.

Een veroordeling op basis van verschillende strafbare feiten vereist dat de officier van justitie aanvullende aanklachten indient indien deze strafbare feiten en de in de oorspronkelijke tenlastelegging beschreven gebeurtenis niet door een onpartijdige derde als één enkele gebeurtenis zouden worden beschouwd. Aanvullende tenlasteleggingen zullen alleen worden gehoord als u en de rechtbank hiermee instemmen.

### C. Wat zijn mijn rechten in de rechtszaal?

#### i. Ben ik verplicht om mijn proces bij te wonen? Onder welke voorwaarden mag ik wegblijven?

In beginsel bent u verplicht om deel te nemen aan het proces. Als u niet bent vrijgesteld van de verplichting om aanwezig te zijn en nog steeds niet verschijnt, wordt het proces over het algemeen opgeschort en kan onder bepaalde omstandigheden ook een aanhoudingsbevel tegen u worden uitgevaardigd. Uitzonderingen zijn bijvoorbeeld van toepassing op processen in kortgedingprocedures en beroepen op feitelijke en juridische gronden.

#### ii. Heb ik recht op een tolk en op vertaling van de stukken?

U hebt het recht om, in een taal die u begrijpt en in detail, onverwijld in kennis te worden gesteld van de aard en de reden van de tegen u ingebrachte beschuldigingen.

Als u niet over voldoende kennis van de Duitse taal beschikt, wijst de rechtbank een tolk toe, die alle belangrijke

gebeurtenissen en verklaringen tijdens het proces zal vertalen.

### iii. Heb ik recht op een advocaat?

U hebt recht op verdediging door een advocaat. In bepaalde gevallen is dit verplicht. Als u in dergelijke gevallen geen advocaat aanwijst, krijgt u van de rechtbank een raadsman toegewezen. Informatie over hoe u een advocaat kunt vinden en wie de kosten betaalt, vindt u [hier](#).

### iv. Welke andere rechten zou ik nog moeten kennen? (bv. de presentatie van de verdachten voor het gerecht)

Na de bewijsgaring hebt u het recht om er een verklaring over af te leggen. U kunt bezwaar maken tegen de bewijsgaring en het gebruik van bewijsmateriaal dat u als onwettig beschouwt.

Daarnaast kunt u verzoeken om meer bewijsmateriaal te verkrijgen. U hebt het recht om zelf bewijsmateriaal te identificeren en te presenteren, hoewel u niet over dezelfde bevoegdheden beschikt als de politie. U mag bijvoorbeeld geen telefoons aftappen en de opnamen als bewijs indienen.

U kunt getuigen vragen om waarheidsgetrouwe verklaringen af te leggen over wat zij hebben waargenomen en u kunt ook getuigen voor de rechter brengen. Getuigen zijn verplicht voor de rechtbank te verschijnen en naar waarheid te verklaren.

In eerste instantie worden getuigen gehoord door de rechtbank en de officier van justitie, waarna uw advocaat en u hen vragen kunnen stellen.

## D. Mogelijke straffen

Mogelijke straffen zijn boetes en vrijheidsstraffen. In bepaalde gevallen kan de rechtbank ook een rehabilitatie- en preventiemaatregel gelasten. Dergelijke maatregelen omvatten bijvoorbeeld opname in een psychiatrisch ziekenhuis, opname in een ontwenningkliniek of preventieve detentie. Het intrekken van uw rijbewijs is een ander voorbeeld van een dergelijke maatregel. Als bijkomende straf kan de rechter een rijontzegging opleggen. Rehabilitatie- en preventiemaatregelen kunnen hetzij als zelfstandige straf, hetzij, in bepaalde gevallen, in aanvulling op een andere straf worden opgelegd.

Een boete wordt opgelegd in de vorm van een specifiek aantal dageenheden (bv. 50 dageenheden van elk 15 EUR). Een dageenheid komt overeen met een dertigste van uw maandelijkse netto-inkomen. Als u de boete niet betaalt, moet u één dag in hechtenis doorbrengen voor elke twee dageenheden (gevangenisstraf wegens het niet betalen van een boete (*Ersatzfreiheitsstrafe*)). Om een gevangenisstraf te voorkomen, is het ook mogelijk om de boete te verrekenen door onbetaald werk te verrichten. Bij geldboetes tot 180 dageenheden kan de geldboete onder bepaalde voorwaarden worden geschorst. U ontvangt dan een waarschuwing en hoeft de boete alleen te betalen als u na het vonnis een ander strafbaar feit begaat of voorwaarden of instructies schendt die aan u zijn opgelegd.

Een vrijheidsstraf van maximaal twee jaar kan voorwaardelijk worden opgeschort met een proeftijd. De proeftijd ligt tussen de twee en vijf jaar. Als u de voorwaarden van uw proeftijd overtreedt, kan de straf ten uitvoering worden gelegd.

De vrijheidsstraf wordt in een gevangenis uitgezeten. Nadat de beslissing onherroepelijk is geworden, krijgt u bericht dat u moet beginnen met het uitzitten van uw straf. Als u dit niet vrijwillig doet, wordt een dwangbevel uitgevaardigd.

Nadat u ten minste twee derde van uw straf (of slechts de helft — en ten minste zes maanden — van de straf in het geval van een eerste vrijheidsstraf van maximaal twee jaar of in bijzondere omstandigheden) hebt uitgezeten, komt u in aanmerking voor vervroegde invrijheidstelling, op voorwaarde dat u ermee instemt dat de rest van uw straf voorwaardelijk wordt opgeschort met een proeftijd. Voor bepaalde ernstige strafbare feiten moet daartoe deskundig advies worden ingewonnen indien de rechtbank overweegt tot invrijheidstelling over te gaan. Rechtelijke beslissingen in verband met de tenuitvoerlegging van een vonnis worden over het algemeen genomen door alleensprekende rechters van een afdeling voor de tenuitvoerlegging van vonnissen bij een regionale rechtbank.

Bij het jeugdstrafrecht ligt de nadruk niet op het bestraffen van de dader ter compensatie van wangedrag, maar op onderwijs met als doel recidive te voorkomen. Bijgevolg zijn er voor jeugdige daders naast gevangenisstraffen van ten minste zes maanden tot vijf of, in ernstige gevallen, tien jaar (voor jongeren tussen 14 en 17 jaar), die ook voorwaardelijk kunnen worden opgeschort met een proeftijd als de straf niet meer dan twee jaar bedraagt, ook andere mogelijke straffen (die veel vaker voorkomen voor lichtere en middelzware misdrijven). Voorbeelden hiervan zijn taakstraffen, het betalen van een vergoeding aan een goed doel, het nemen van maatregelen om de veroorzaakte schade te herstellen, deelname aan een sociale training, plaatsing onder de zorg en supervisie van een specifieke persoon of een poging tot bemiddeling tussen slachtoffer en dader; daarnaast bestaat ook de mogelijkheid om jeugddetentie van maximaal vier weken op te leggen.

■ Laatste update: 20/11/2025

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken lidstaten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. De Europese Commissie aanvaardt geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid met betrekking tot informatie of gegevens in dit document. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.